

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΤΕΡΖΟΥΔΗΣ
ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΩΡΑΪΤΗΣ: ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Κορωνοϊός. Μία λέξη πού ξαφνικά μπήκε στή ζωή μας και άνέτρεψε πολλές από τίς καθημερινές συνήθειες. Μέσα στίς τόσες άνατροπές πού βιώσαμε τούς προηγούμενους μήνες ήταν και αυτή: θά έπρεπε νά μένουμε κλεισμένοι στά σπίτια μας έχοντας άρκετές ώρες, διαθέσιμες για άλλες άσכולίες, χωρίς νά έχουμε τόν φόρτο τής καθημερινής μας εργασίας. Έτσι, λοιπόν, προκειμένου νά άξιοποιήσω τόν άφθονο, έλεύθερο χρόνο μου, κατέφυγα στό «χρονοντούλαπο» του φωτογραφικού άρχείου μου. Για καλή μου τύχη τό φωτογραφικό ύλικό των παιδικών, αλλά και των νεανικών μου χρόνων, είναι άρκετά μεγάλο. Και, όπως αναφέρει μία κινέζικη παροιμία, «μία φωτογραφία ισοδυναμεί με χίλιες λέξεις».

Ξεφυλλίζοντας, λοιπόν, τά φωτογραφικά λευκώματα, συνάντησα φωτογραφίες από συναυλίες, πρόβες και μαθήματα μουσικής και άντίκρισα αγαπημένα μου πρόσωπα. Έτσι, ανακάλεσα στή μνήμη μου πάρα πολλές ξεχωριστές στιγμές του παρελθόντος. Η αναζήτησή μου στάθηκε κυρίως σε όσους έχουν φύγει από αυτή τή ζωή, όμως με τήν προσωπικότητά τους και τά χαρίσματά τους, τίς γνώσεις τους, τήν αγάπη και τό μεράκι τους είναι ακόμη εδώ και θά είναι πάντοτε παρόντες, αφού σφράγισαν με άνεξίτηλες εμπειρίες τήν παιδική μου ήλικία και τήν έφηβική μου ψυχή και καθοδηγούν τή ζωή μου ακόμη και σήμερα. Ένα από αυτά τά πρόσωπα, είναι ο καθηγητής τής Βυζαντινής και Δημοτικής Μουσικής, ο Γεώργιος Μωραΐτης.

Παρατηρώντας με πολλή προσοχή και σεβασμό άρκετές φωτογραφίες, στίς

όποιες ἦταν τό κεντρικό πρόσωπο καί προστρέχοντας στή βοήθεια, τόσο τῆς συζύγου του Μαρίας καί τῆς κόρης τοῦ Ἐλενας, ἀλλά καί ἀρκετῶν μαθητῶν καί φίλων του, ὅπως τοῦ πρώην κοινοτάρχου καί δημάρχου Κιλελέρ καί σήμερα ἱερέως πατρός Ρίζου Κομίτσα, μετά ἀπό λίγο διάστημα εἶχα στή διάθεσί μου ἀρκετές πληροφορίες γιά τήν ζωή καί τή μουσική πορεία τοῦ δασκάλου μας.

Ὁ Γεώργιος Μωραΐτης γεννήθηκε ἀνήμερα τῶν Χριστουγέννων τοῦ 1927 καί ὑπῆρξε γέννημα θρέμμα τῆς Νίκαιας τῆς Λάρισας. Οἱ γονεῖς του Σπύρος καί Ὑλγα ἦταν φτωχοί ἄνθρωποι καί ἔστειλαν ἀπό μικρή ἡλικία τόν νεαρό τότε Γεώργιο γιά νά γίνει βοσκός. Τά παιδικά του χρόνια ἦταν δύσκολα, πολύ φτωχικά, ἐνῶ ἦλθε καί ὁ πόλεμος, γιά τόν ὁποῖον πολλές φορές ἀνέφερε σκληρές σκηνές του, πού στιγματίσαν τήν παιδική του ἡλικία. Θυμᾶμαι χαρακτηριστικά, ὅτι μᾶς διηγήθηκε μία ἱστορία γιά κάποια ἐκτέλεση πού ἔκαναν οἱ Γερμανοί κάπου σέ μία περιοχή τῆς Μεσορράχης, τοῦ Δήμου Κιλελέρ, τήν Κυριακή 2 Ἀπριλίου 1944. Οἱ Γερμανοί εἶχαν δημιουργήσει 8 ὀκτάδες κρατουμένων, ἄν καί ἡ τελευταία εἶχε 7 ἄτομα, καθώς ἕνας ἱερέας τήν τελευταία στιγμή πίδιξε ἀπό τό τρένο μέ τό ὁποῖο μεταφερόταν ἀπό τό ἀντιαεροπορικό τῆς Λάρισας, ὅπου ἦταν αἰχμάλωτοι, στό σημεῖο τῆς ἐκτέλεσης. Οἱ πατριῶτες τραγουδώντας τόν Ἐθνικό Ὑμνο δέν δείλιασαν οὔτε μία στιγμή, στέλλοντας μεγαλειῶδες μῆνυμα Ἀντίστασης. Γιά τή δημιουργία τοῦ ὁμαδικοῦ τάφου, ἐπιστρατεύτηκαν κάτοικοι ἀπό τό χωριό τῆς Μεσορράχης. Ὁ νεαρός βοσκός Γεώργιος τότε ἦταν μόλις δεκαεπτὰ χρονῶν καί ἔγινε μάρτυρας αὐτῆς τῆς ἐκτέλεσης ἀπό τόν ἀπέναντι λόφο πού ἔβασκε τά πρόβατά του.

Ἡ μεγάλη του ἀγάπη ὅμως ἦταν ἡ μουσική. Ἐφευγε ἀπό τά πρόβατα καί πήγαινε στήν ἐκκλησία γιά νά ἀκούσει τούς ψάλτες, γιατί ἡ μελωδία τους τόν συνέπαιρνε. Ἡ ἐκκλησία βρισκόταν δίπλα στό πατρικό σπίτι του κι ἔτσι οἱ μουσικές ἐμπειρίες του ἦταν καθημερινές. Τά πρώτα του μουσικά ἐρεθίσματα τά ἔλαβε ἀπό ἐμπειρικούς ἱεροψάλτες τῆς Νίκαιας Λάρισας: Δημήτριο Σαλγκάμπι, Θεμιστοκλῆ Σολωμό καί Ἡρακλῆ Παπαδημητρίου, ὅπως ἐπίσης καί ἀπό τόν δημοδιδάσκαλο Δημήτριο Παπαγιαννόπουλο, ὁ ὁποῖος γνώριζε Βυζαντινή Μουσική. Τό 1939, σέ ἡλικία μόλις 12 ἐτῶν, οἱ μουσικές του ἀνψυχίες τόν ὀδή-

γησαν στόν Πρωτοψάλτη τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Ἀχλλίου, τόν Πλάτωνα Στωϊκίδη, προκειμένου νά μαθητεύσει κοντά του. Ὁ Δεύτερος Παγκόσμιος Πόλεμος καί στή συνέχεια ὁ σεισμός τοῦ Μαρτίου τοῦ 1941 εἶχαν ὡς ἀποτέλεσμα τίν διακοπή τῶν μουσικῶν του σπουδῶν. Στίς 14 Ἰανουαρίου τοῦ 1947, μέ προῖστάμενο τόν πατέρα Βασίλειο Ἀργυρόπουλο, ἀναλαμβάνει Πρωτοψάλτης στόν παλιό τότε Ἱερό Ναό Ἁγίου Γεωργίου Νίκαιας μέ πρῶτο μισθό 30 δραχμές. Συνέχισε νά ψάλλει στήν ἴδια θέση ἕως τίς 28/10/2008, ὅπου καί παραιτήθηκε λόγω γήρατος. Ἐπί 55 συναπτά ἔτη μόνιμος συνεργάτης του ἦταν ὁ Ἀθανάσιος Ψαρούλης, Λαμπαδάριος στόν ἐν λόγω Ἱερό Ναό. Μετά τό τέλος τοῦ ἐμφυλίου πολέμου ἡ Σχολή Βυζαντινῆς Μουσικῆς τοῦ Πλάτωνα Στωϊκίδη, ξαναλειτούργησε καί ἔτσι κατάφερε νά ὀλοκληρώσει τόν διετή κύκλο σπουδῶν καί νά λάβει τό ἀντίστοιχο ἐνδεικτικό τό 1953. Κατά τίν ἀποφοίτησή του, ὁ δάσκαλός του τοῦ ἀφιέρωσε ἕνα μουσικό βιβλίο καί προέβλεψε ὅτι ὁ νεαρός τότε Γεώργιος θά γίνει μουσικοδιδάσκαλος.

Ἔτσι καί ἔγινε. Τό 1955 γίνεται ἰδρυτικό μέλος τῆς Χορωδίας Ἀγροτοπαιδῶν καί Ἀγροτονεανίδων τῆς Νίκαιας, τίν ὁποία διευθύνει ἕως τό 1967, ὅταν σταμάτησε ἡ δραστηριότητά της, λόγω τῆς δικτατορίας. Ἡ ἐνασχόλησή του ὅμως μέ τή μουσική σέ γενικότερο ἐπίπεδο ἦταν καθημερινή. Ἐργάστηκε στό περίπτερο τοῦ πατέρα του καί ἔτσι εἶχε στή διάθεσή του ἀρκετές ὥρες, τίς ὁποῖες ἀφιέρωνε στό νά ἀκούει καί νά ἀπομαγνητοφωνεῖ τραγούδια δημοτικά, ἔντεχνα, ἀλλά καί ρεμπέτικα. Τρεῖς μεγάλες ἀγάπες εἶχε: τή βυζαντινή μουσική, τό δημοτικό τραγούδι καί τά ρεμπέτικα. Ἀγαπημένος του ρεμπέτης ὁ Κώστας Ρούκουνας. Στόν στρατό γνωρίστηκε μέ τόν Δημήτριο Ζᾶχο, ὁ ὁποῖος ἔπαιξε σημαντικό ρόλο στήν ἐξέλιξή του ὡς μουσικοῦ. Ἡ σχέση αὐτή διατηρήθηκε γιά πολλά χρόνια καί οἱ μουσικές ἀνταλλαγές ἀπόψεων τῶν δύο ἦταν συχνές. Παράλληλα γνωρίστηκε καί διατηροῦσε σχέσεις τόσο μέ τόν Γιώργο Μπαγιώκη, ὅσο καί μέ τόν Μιχάλη Τερζή.

Τό 1951 γνῶρισε τή μετέπειτα σύζυγό του Μαρία καί τίν 25ῆ Ὀκτωβρίου

του 1959 παντρεύτηκαν και απέκτησαν δύο κόρες, τήν Βασιλική και τήν Έλενα. Στή βάπτισι τής κόρης του Βασιλικής, έψαλε στό μυστήριο ό Μανώλης Χατζημάρκος, μία από τίς σημαντικότερες μορφές τής Βυζαντινής Μουσικής τών τελευταίων χρόνων.

Άκολούθησε τό έπάγγελμα του μεσίτη αγροτικών προϊόντων και κατά καιρούς εργάστηκε και στόν αγροτικό συνεταιρισμό Νίκαιας.

Πάντα υπήρξε άνήσυχο πνεύμα, από τί νεανική του ηλικία άκόμη. Τό 1980 ίδρυσε και έως τό 1988 ανέλαβε τί χορωδία δημοτικής μουσικής του Πολιτιστικού Συλλόγου Νίκαιας «Θεόκλητος Φαρμακίδης».

Η συναυλία που έδωσε τό 1986 με δημοτικά και έντεχνα τραγούδια, υπήρξε πολύ σημαντική για τά πολιτιστικά δρώμενα τής περιοχής τής Λάρισας.

Τόν Σεπτέμβριο του 1988 προσλαμβάνεται στή Σχολή Βυζαντινής Μουσικής «Ο Άγιος Άχίλλιος», ως καθηγητής Βυζαντινής Μουσικής, αλλά παράλληλα δημιουργεί και τήν χορωδία παραδοσιακής μουσικής τής σχολής. Μία χορωδία ή όποία έδωσε πολλές συναυλίες και άφησε τό δικό της στίγμα εκείνη τήν εποχή. Τό 1994 και συγκεκριμένα στίς 2 Φεβρουαρίου, όταν έγκρίθηκε από τό πρωτοδικείο τής Λάρισας τό καταστατικό, με τούς έπιστήδιους φίλους του Κωνσταντίνο Κωστούλη, Άθανάσιο Κουφοδήςμο και Θεοδόση Διαμιάντη, δημιούργησαν τόν Σύλλογο Φίλων Βυζαντινής και Δημοτικής Μουσικής, στόν όποιο διετέλεσε για 10 και πλέον συναπτά έτη μαέστρος. Η τελευταία εκδίδωσι που διηύθυνε τί χορωδία τών Φίλων Βυζαντινής και Δημοτικής Μουσικής ήταν στό Χατζηγιάννειο Πνευματικό Κέντρο Λάρισας, στίς 6 Άπριλίου του 2005, σε εκδίδωσι του Συλλόγου Κυπρίων Λάρισας. Η προσφορά του στην δημοτική παράδοση αλλά και στό έλληνικό τραγούδι τεράστια και μέσα σε αυτά τά χρόνια έγραψε τί δική του ιστορία στό έλλαδικό μουσικό στερέωμα. Παρατίθηκε από τί Σχολή Βυζαντινής Μουσικής τό 2003, αφού συμπλήρωσε τά επιτρεπόμενα έτη διδασκαλίας.

Τόν Φεβρουάριο του 2011, ένα τραγικό γεγονός κλόνησε τήν ύγεια του και μετά από λίγα χρόνια, στίς 18 Αυγούστου του 2016, έφυγε από αυτή τί ζωή.

Κάτι που θυμάμαι έντονα από τόν Γιώργο Μωραΐτη είναι οι άγωνίες του και οι άνησυχίες του τήν περιόδο τών προβών αλλά κατά τί διάρκεια κάθε συναυλίας. Μου τηλεφωνούσε συνέχεια υπενθυμίζοντας τίς πρόβες και παρακαλώντας με να μίν λείπω από καμία. Σε μία συναυλία μάλιστα στην Αϊδηψό

Ευβοίας, όπου μας είχαν καλέσει, από τήν ένταση καί τό άγχος του κλονίστηκε ή υγεία του καί χρειάστηκε ακόμα καί ή φαρμακευτική άγωγή, ώστε νά μπορέσει νά διευθύνει τή συγκεκριμένη συναυλία. Πάντα ευγενικός καί μελίχχος, μέ μεγάλη υπευθυνότητα, προσπαθοῦσε γιά τό καλύτερο αποτέλεσμα.

Άξέχαστη θά μοῦ μείνει καί ή τελευταία μας συνάντηση, άρχές καλοκαιριοῦ τοῦ 2016, στήν κλινική όπου νοσηλεύόταν. Δέν ἦταν σέ θέση νά μιλήσει. Μοῦ κράτησε σφιχτά το χέρι γιά αρκετή ώρα, καί μοῦ φάνηκε ὅτι κάναμε μία ανασκόπηση ὄλων αὐτῶν τῶν χρόνων πού μαθήτευσα δίπλα του. Μέσα ἀπό αὐτή τή σιωπή, εἶπαμε τόσα πολλά...

Ὁ Γεώργιος Μωραΐτης ἦταν ευγενικός ἄνθρωπος, μέ κοινωνική μόρφωση, δίχως νά ἔχει τελειώσει οὔτε τήν βασική ἐκπαίδευση ἐξαιτίας τῆς Κατοχῆς, καί ὑπῆρξε διακριτικός καί ἄπογος διδάσκαλος. Εἶχε ἕνα ιδιαίτερο βυζαντινό ὕφος κατά τήν ἐκτέλεση ὕμνων, τό ὁποῖο τόν χαρακτήριζε καί τόν διέκρινε, καί ακόμα καί στίς ἡμέρες μας ἀναφέρεται ὡς πρότυπο. Προσέφερε πολλά στήν μουσική καί στήν τέχνη ἀνιδιοτελῶς, πάντα μέ καλές προθέσεις καί ἀνέδειξε πλειάδα μαθητῶν καί μετέπειτα διδασκάλους, τόσο στήν βυζαντινή μουσική ὅσο καί στήν δημοτική. Ἄφησε μία μεγάλη παρακαταθήκη ἀπό σπάνια τραγούδια, ἀφοῦ ἔδινε ιδιαίτερη βαρύτητα στίς αὐθεντικές ἐκτελέσεις τῶν δημοτικῶν τραγουδιῶν, πολλές καί σημαντικές συναυλίες μέ τίς κατά καιρούς χορωδίες του καί ἕνα πλούσιο φωτογραφικό ὕλικό μέ ἐκδηλώσεις τῶν χρόνων ἐκείνων. Ἡ προσφορά του ἀναγνωρίστηκε ἀπό πολλούς φορεῖς, οἱ ὁποῖοι τόν βράβευσαν ἐπαινετημένα.

Τά λόγια εἶναι φτωχά γιά τόν δάσκαλο καί τόν ἄνθρωπο Γεώργιο Μωραΐτη καί ἡ πένα ἀδυνατεῖ νά καταγράψει συναισθήματα, εἰκόνες, ἀγωνίες, χαρούμενες καί μελαγχολικές στιγμές. Εἶμαι βέβαιος ὅτι ὁ κάθε μαθητής του θά μποροῦσε νά μᾶς διηγηθεῖ καί ἀπό μία –τουλάχιστον– ἐνδιαφέρουσα ἱστορία. Μία μοναδική, ἀνθρώπινη στιγμή, τήν ὁποία ἔζησε μαζί μέ αὐτόν τόν ὑπέροχο δάσκαλο, ὁ ὁποῖος πάνω ἀπό ὅλα ἦταν γνήσιος ἄνθρωπος. Ὁ Γεώργιος Μωραΐτης μᾶς ἄφησε μία πλούσια κληρονομιά κυρίως στήν δημοτική ἀλλά καί τήν βυζαντινὴ μουσική. Λένε ὅτι τό χρέος τοῦ κάθε διδασκάλου εἶναι νά μεταλαμπαδεύσει τίς γνώσεις του στούς μαθητές του. Εἶμαι βέβαιος ὅτι ὁ ἴδιος ἔκανε τό καλύτερο δυνατό. Τό ἐρώτημα εἶναι ἂν ὅλοι ἡμεῖς, οἱ ὁποῖοι ὑπήρξαμε μαθητές του, εἴχαμε τήν ἰκανότητα καί τό ταλέντο νά «κατακτίσουμε» ὅλες αὐτές τίς γνώσεις, τίς ὁποῖες πλουσιοπάροχα μᾶς μετέδιδε. Εἶμαι βέβαιος ὅτι ὁ Θεός θά τόν ἀνταμείψει γιά τό ἔργο πού προσέφερε τόσο στήν Ἐκκλησία ὅσο καί στήν Ἑλληνική μουσική παράδοση καί ἔχω τήν πεποίθησι ὅτι, ἀπό τίς ἀγκάλες τοῦ Δημιουργοῦ του, ὅπου βρίσκεται καί εὐφραίνεται, θά βλέπει τήν κατά σάρκα οἰκογένειά του ἀλλά καί τήν πνευματική του οἰκογένεια, ὅλους τούς μαθητές του, νά ἀκολουθοῦν τά βήματά του καί θά ἀγάλλεται.